

EXPERIENȚA ȘI DESIGNUL MODERN AL SISTEMELOR FISCAL INTERNATIONALE

EXPERIENCE AND MODERN DESIGN OF INTERNATIONAL TAX SYSTEMS

*Natalia CHIRIAC,
șef Direcție gestiune riscuri,
Serviciul Fiscal de Stat*

SUMMARY

This article describes the tax systems of the Member States of the European Union, the United States of America and Japan. It is well known that fiscal policy plays an important role in the market economy by applying the traditional levers at its disposal not only to achieve state revenues, but also to imprint the meaning and pace of economic and social development of the country.

Keywords: *tax system, taxes, income taxes, excises, taxes, etc.*

Impozitele au fost concepute și aplicate diferit, în funcție de dezvoltarea economico-socială și de cheltuielile publice acceptate de fiecare stat.

Uniunea Europeană nu are un rol direct în colectarea impozitelor sau în stabilirea cotelor de impozitare. Valoarea impozitului care este plătit se stabilește la nivelul statelor membre, nu la nivel european. Rolul Uniunii Europene este să monitorizeze normele naționale în materie de impozitare, pentru a se asigura că sunt în concordanță cu anumite obiective ale politicilor europene, precum:

- promovarea creșterii economice și a creării de locuri de muncă;
- asigurarea liberei circulații a bunurilor, serviciilor și capitalurilor pe teritoriul UE (pe piața unică);
- garantarea faptului că întreprinderile dintr-o țară nu dispun de un avantaj nelocal față de concurenții din alt stat;
- combaterea discriminării consumatorilor, a lucrătorilor sau a întreprinderilor din alte țări ale UE.

În plus, deciziile Uniunii Europene în domeniul impozitării sunt aprobate în mod unanim de guvernele statelor membre. Astfel se garantează că sunt luate în considerare interesele fiecărei țări din UE [1, p. 97].

În cazul anumitor impozite, cum ar fi TVA-ul sau accizele la petrol, tutun și alcool, cele 27 de state membre trebuie să accepte să își alinieze normele și cotele minime, pentru a evita denaturarea concurenței pe teritoriul UE.

În cazul altor taxe, cum ar fi impozitul pe profit și impozitul pe venit, principalul rol al UE este să garanteze respectarea principiilor nediscriminării și liberei circulații pe piața unică. Este nevoie tot mai mult de o abordare coordonată la nivelul UE pentru a ajuta statele membre să respecte aceste principii și să facă față provocărilor comune, cum ar fi combaterea evaziunii fiscale [1, p. 99].

Uniunea Europeană nu se pronunță nici cu privire la modul în care statele membre decid să cheltuiască veniturile obținute din impozitare. Însă, având în vedere creșterea interdependenței dintre economiile UE, țările care cheltuiesc prea mult și acumulează datorii prea mari ar putea periclita creșterea economică în țările vecine și ar putea chiar submina stabilitatea zonei euro. Pentru a minimiza acest risc, țările Uniunii Europene încearcă să își coordoneze îndeaproape politicile economice, parțial pe baza recomandărilor Comisiei. O parte din aceste recomandări se referă la politicile fiscale naționale, urmărind să le facă mai echitabile, mai eficiente și mai favorabile creșterii. Impozitarea întreprinderilor și a persoanelor fizice intră în responsabilitatea statelor membre. Totuși, în conformitate cu normele europene, acestea nu ar trebui să pună bariere în calea mobilității în Europa. Persoanele care se stabilesc în altă țară din UE sau societățile care investesc la nivel transfrontalier pot fi nevoite să plătească impozite în cel puțin două țări sau se pot confrunta cu proceduri administrative complicate.

Majoritatea țărilor UE au încheiat tratate menite să elimine dubla impunere, dar acestea nu

pot acoperi toate impozitele sau toate situațiile transfrontaliere. Uneori, s-ar putea chiar să nu fie aplicate în mod eficient în practică. De aceea, Comisia acționează pe mai multe căi pentru a rezolva aceste probleme. Ele merg de la a propune soluții coordonate guvernelor până la introducerea unor acțiuni în justiție, dacă este vorba despre discriminare sau încălcarea legislației UE [1, p. 71].

Pe piața europeană unică, bunurile și serviciile pot fi comercializate liber, în afara granițelor naționale. Pentru a le ușura viața întreprinderilor și pentru a evita denaturarea concurenței dintre ele, țările UE au convenit să își alinieze normele în materie de impozitare a bunurilor și serviciilor. Prin urmare, s-au fixat cote minime pentru TVA și accize și s-au elaborat norme privind aplicarea acestora. Dacă dorești, guvernele sunt libere să aplice cote mai mari. Legislația fiscală a unei țări nu ar trebui să permită sustragerea de la plata impozitelor în alt stat membru. Având în vedere natura transfrontalieră a evaziunii și fraudei fiscale, o acțiune la nivelul UE este esențială [1, p. 97]. UE acordă o atenție specială și impozitării echitabile a întreprinderilor. Lacunele existente la nivelul sistemelor fiscale le permit întreprinderilor să se implice în „planificarea fiscală agresivă”, pentru a plăti impozite cât mai mici. Coordonarea strânsă și schimbul de informații între administrațiile fiscale își propun să împiedice acest lucru. Guvernele statelor membre trebuie să se asigure, de asemenea, că regimurile fiscale aplicate întreprinderilor sunt deschise și corecte și concepute în așa fel încât să nu atragă în mod încorect firmele, în detrimentul altor țări din UE, sau să erodeze baza de impozitare a acestora din urmă. În acest scop, ele au semnat un cod de conduită prin care se angajează să nu apeleze la astfel de practici [2, p. 74].

Sistemul fiscal din Statele Unite ale Americii. Lui Benjamin Franklin – unul din autorii Declarației Independenței SUA – îi aparține expresia: „În viață nu este nimic inevitabil decât moartea și impozitele” [3, p. 28].

În SUA, sarcina de colectare a impozitelor federale revine Serviciului venituri interne (Internal Revenue Service - IRS) și Biroului Vamal. Activitatea Serviciului se reglementează prin Codul veniturilor interne. Organele fiscale în SUA sunt structurate după principiul funcțional. Din punct de vedere organizațional, Serviciul veniturilor interne este compus luându-se în considerare cele patru direcții prioritare ale administrării fiscale [3, p. 35] :

- 1) investițiile și salariul;
- 2) micul business și antreprenoriatul;
- 3) businessul mijlociu și afacerile de proporții;
- 4) scutiurile fiscale și întreprinderile de stat.

Pentru coordonarea activității organelor regionale în SUA sunt create diferite asociații profesionale, și anume: Asociația organelor fiscale ale statelor centrale și a inspectorilor fiscali din statele Americii de Nord.

Cea mai influentă organizație obștească este Federația organelor fiscale, creată în anul 1937. Federația se ocupă cu pregătirea inspectorilor fiscali, oferă servicii de consultanță, organizează schimb de informație, efectuează cercetări specializate, îndeplinește alte funcții care contribuie la eficientizarea activității participanților la ea. Finanțarea unor așa tipuri de activități este efectuată de obicei din contul membrilor organizației – organele fiscale regionale. Peste aproape două sute de ani, sistemul de impunere al SUA, perfecționându-se, a luat un caracter ramural. Deci, impozitele servesc ca o formă de venituri bugetare, fiind și instrument al politicii economice care poate încuraja dezvoltarea economică și, totodată, descuraja anumite activități. Impozitele care formează cele mai mari și stabile încasări se varsă în bugetul federal. Acesta include aproximativ 70% de venituri și cheltuieli ale statului federal [3, p. 56].

Politica impozitară a SUA e planificată pentru atragerea capitalului propriu. Noua structură a facilităților fiscale poate fi privită ca o formă de renaștere a activității de întreprinzător. În veniturile federale persistă impozitele indirecte. Veniturile statelor și ale organelor locale de conducere se formează, în special, din contul impozitelor indirecte și al impozitării averii. În structura veniturilor bugetului federal al SUA cea mai mare parte (circa 40%) o ocupă impozitul pe venit al persoanelor fizice. Un rol major joacă reținerea pentru asigurarea socială (aproximativ o treime din veniturile federale) [3, p. 62]. Impozitele pe veniturile corporațiilor ocupă locul trei, cealaltă parte a încasărilor se referă la percepțiile de accize, mijloacele împrumutate, impozitul pe avere și taxele de stat. Impozitul este perceput la o scară progresivă. Este format un sistem de impunere fie pe familie, fie separat, fiecare membru întocmind declarația fiscală individuală. Cotizațiile pentru asigurarea socială, constituie a doua categorie de venituri ale bugetului federal, care se achită atât de lucrători, cât și de angajator.

Impozitul pe veniturile corporațiilor ocupă locul III în veniturile bugetului. Acest impozit se încasează și în bugetele statelor, iar cota acestuia diferă de la stat la stat. În cazuri speciale corpo-

rațiile plătesc impozitul pe venit. Acest impozit constituie o parte a mecanismului antimonopol de reglare a economiei SUA. Accizele federale au o însemnătate limitată și ocupă un loc modest în veniturile bugetului fiscal. Accizele federale sunt stabilite pe mărfuri ca: băuturi alcoolice, tutun, serviciile de drum și de transport pe cale aeriană. Este introdus accizul în mărime de 10% pe automobile luxoase, blănuri și avioane proprii [3, p. 71].

Impozitele pe avere au ca obiect moștenirea sau donațiile. Acest impozit este o sursă importantă de venit în bugetul statului. Spre exemplu, în orașul New York acest impozit asigură 40% din veniturile proprii ale bugetului [3, p. 85]. Proprietatea ce servește la desfășurarea activității comerciale este impozitată la o cotă diferită. Astfel, proprietarul apartamentului plătește mai puțin decât cel care dă în arendă o cotă sau proprietarii unor mijloace fixe de producție. Avera personală, utilizată în folosință personală nu se impozitează. Impozitele locale joacă în SUA un rol independent și constituie un factor important de stabilitate financiară locală. Chiar și capitala SUA, orașul Washington, poate acoperi numai 80% din cheltuielile sale. Celelalte cheltuieli sunt compensate prin subsidii federale. În New York subsidiile compensează o treime din bugetul orașului. Astfel, subsidiile, subvențiile și donațiile guvernului federal pot să influențeze activ viața social – economică a orașelor [3, p. 107].

Sistemul fiscal din Japonia. În Japonia, distribuirea funcțiilor fiscale poartă un caracter deosebit, ca rezultat al autonomiei parțiale a organelor locale de autoconducere. Conform Constituției țării și Legii cu privire la autoconducerea locală, autoritățile locale au primit dreptul de a stabili și de a scoate unele impozite și taxe pe teritoriul său. Reieșind din aceasta, în anul 1950 a fost aprobată Legea cu privire la impozitarea locală, care a determinat condițiile generale și ordinea de gestionare și administrare a acestor impozite și taxe, precum și regulile aplicării acestora pentru fiecare tip de unitate municipală. În Japonia administrarea fiscală este efectuată în cadrul unui sistem unic, în fruntea căruia se află un organ semiautonom – Agenția Fiscală Națională, care se supune Ministerului de Finanțe. În mare parte, structura organelor fiscale este determinată de dezvoltarea istorică, tradițiile și prioritățile de administrare a impozitelor alese de fiecare țară în parte [1, p. 95].

În Japonia mai mult de 64% din toate intrările fiscale se formează din contul impozitelor de stat, celelalte constituind impozitele locale. O parte considerabilă de mijloace fiscale se redistribuie prin intermediul bugetului de stat prin defalcări de la impozitele de stat în bugetele locale. În țară sunt stabilite 47 de preturi, 3045 de orașe, sate, raioane, fiecare din ele având un buget al său independent. Repartizarea impozitelor reflectă, totodată, și modul de colectare a lor: aproximativ 2/3 din resursele financiare se folosesc pentru cheltuielile locale, iar restul mijloacelor sunt orientate spre îndeplinirea funcțiilor de stat [1, p. 107]. Partea de venit a bugetului țării și a prețurilor se constituie nu numai din impozite. În Japonia, în comparație cu alte țări, cota intrărilor nefiscale este considerabilă. Astfel, în bugetul de stat impozitele reprezintă 85 %, iar mijloacele nefiscale – 15%; organelor locale de conducere le revin până la ¼ din intrările nefiscale. Veniturile nefiscale includ plățile: pentru arendă, de la vânzarea terenurilor și a altor imobile municipale, de la vânzarea obligațiilor, veniturile din loterii, amenzile, împrumuturile. În articolele fiscale pe venituri se include, de asemenea, soldul de anul trecut [2, p. 115].

Sistemul fiscal din Japonia se caracterizează printr-un număr considerabil de impozite. Fiecare organ de conducere locală are dreptul de a-l percepe. Dar toate impozitele țării sunt stabilite prin acte legislative. Fiecare tip de impozit de stat este reglementat de către stat. Legea cu privire la impozitele locale determină tipurile și cotele-limită ale impozitelor, cota maximă și mecanismele de bază fiind determinate de Parlament. În țară acționează aproximativ 25 tipuri de impozite de stat și 30 locale. Ele pot fi clasificate în trei grupe mari:

- impozitele directe pe veniturile persoanelor fizice și juridice;
- impozitele directe pe avere;
- impozitele pe consum.

Baza bugetului o constituie impozitele directe, care sunt cele mai preferabile.

Cel mai mare venit bugetar îl constituie impozitul pe venit perceput de la persoanele fizice și juridice. El depășește 56% din totalul intrărilor fiscale. Trebuie de remarcat faptul că pentru persoanele fizice este stabilit un minim neimpozabil, care se referă și la situația familială a contribuabilului. Mijloacele cheltuite pentru medicamente se scutesc de impozit. Alte facilități le au familiile cu mulți copii. De la persoanele cu venituri medii nu se impozitează circa 30% din venit [2, p. 106].

Persoanele fizice și juridice plătesc 1,4% din prețul averii. Reevaluarea se efectuează o dată la trei ani. În volumul impozitării se include: toată averea imobiliară, pământul, hârtiile de valoare, procentele pe depozitele bancare. Impozitele se plătesc, de asemenea la vânzarea sau cumpărarea averii.

Printre impozitele pe consum rolul principal îl joacă impozitul pe vânzări, a cărui cotă constituie 3%. În prezent, cota lui a fost majorată până la 5%. Completează considerabil bugetul impozitul pe automobilele aflate în posesia persoanelor fizice, accizele pe băuturile alcoolice, pe produsele de tutun, petrol, gaz, benzină, impozitul pe dezvoltarea surselor de energie electrică, accizele pentru servicii. La această grupă se referă, de asemenea, și taxele vamale. Uneori impozitul apare ca rezultat al depășirii unei anumite sume pentru care se prestează serviciul. De exemplu, prânzul într-un restaurant nu se impozitează dacă prețul lui nu este mai mare de 7,5 mii de lei, în caz contrar el se impozitează cu 3% [2, p. 95]. Politica fiscală a Japoniei presupune consolidarea finanțelor organelor locale de conducere: ale preturilor, orașelor, satelor etc. Propriile încasări fiscale asigură în ultimii ani 40% ale părții de venituri din bugetul local. Impozitele locale nu domină deloc în bugetele locale, constituind mai puțin de jumătate din partea de venituri a acestora. Prin aceasta se deosebește sistemul fiscal japonez de cel nord-american, unde impozitele locale în multe cazuri depășesc 2/3 din bugetul municipiului. Un rol important, deși mai mic decât în țările europene, îl joacă defalcările din impozitele de stat.

În concluzie se poate de menționat că orice țară, care vrea să fie competitivă într-o eră antreprenorială, trebuie să-și construiască un sistem de impozite de tipul celui japonez care încurajează formarea capitalului propriu, ca ulterior să fie reinvestit în dezvoltarea economiei.

BIBLIOGRAFIE

1. Armeanic A. Fiscalitatea în state contemporane. Editura CE USM, 2003, 145p.
2. Brezeanu P. Fiscalitate: concept, metode, practice, Editura Economică, București, 1999, 150 p.
3. Nicolaescu E. Fiscalitate comparată, Editura Pro Universitaria, București, 2012, 180 p.
4. Todor S., Domiter F. (coautori). Gradul de conformitate voluntară a contribuabililor și factorii de influență, Contabilitatea, expertiza și auditul financiar, nr. 3, anul 2017.